

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

HOTĂRÂREA PONTA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 44652/18)

HOTĂRÂRE

Art. 10 • Libertatea de exprimare • Obligarea reclamantului, fost prim-ministru, la plata de despăgubiri pentru publicarea de comentarii, postate pe pagina sa de Facebook, considerate calomnioase de instanțele interne, la adresa unui terț, ministru delegat în guvernul său • Lipsa punerii în balanță a intereselor cu miză în speță, cu respectarea jurisprudenței Curții

STRASBOURG

14 iunie 2022

*Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție.
Poate suferi modificări de formă.*

În cauza Ponta împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Yonko Grozev, *președinte*,
Tim Eicke,
Faris Vehabović,
Iulia Antoanella Motoc,
Armen Harutyunyan,
Gabriele Kucsko-Stadlmayer,
Ana Maria Guerra Martins, *judecători*,

și Ilse Freiwirth, *grefier adjunctă de secție*,

Având în vedere cererea (nr. 44652/18) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, dl Victor-Viorel Ponta („reclamantul“), a sesizat Curtea la 14 septembrie 2018 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția“),

Având în vedere decizia de a aduce la cunoștința Guvernului român („Guvernul”) capătul de cerere întemeiat pe art. 10 din Convenție privind pretinsa atingere adusă libertății de exprimare a reclamantului și de a declara cererea inadmisibilă în privința celorlalte capete de cerere,

Având în vedere observațiile părților,

După ce a deliberat în camera de consiliu la 17 mai 2022,

Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Cererea privește, în cadrul art. 10 din Convenție, condamnarea reclamantului la plata unei despăgubiri pentru publicarea de comentarii, postate pe pagina sa de Facebook, considerate calomnioase de instanțele interne, la adresa unui terț.

ÎN FAPT

2. Reclamantul s-a născut în 1972 și locuiește în București. A fost reprezentat de doamna Tudor, avocat în București.

3. Guvernul român a fost reprezentat de agentul său, doamna O.F. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

I. CONTEXTUL CAUZEI

4. Reclamantul este un fost om politic, fost deputat, fost președinte al Partidului Social Democrat, precum și fondator și președinte al fostului partid „PRO România”.

5. La vremea când era membru al Partidului Social Democrat, reclamantul a ocupat postul de prim-ministru din mai 2012 până în noiembrie 2015, data

demisiei sale. Între mai și august 2012, L.I. a ocupat, în guvernul condus de reclamant, funcția de ministru delegat pentru Mediul de Afaceri în cadrul Ministerului Economiei.

6. Reclamantul susține că, după evenimentele menționate, L.I. a dus împotriva sa o campanie mediatică foarte agresivă, proferând acuzații grave, fără temeii. Persoana în cauză afirmă că nu a dat urmare acestor acuzații.

7. În februarie 2016, L.I. a fost convocat de parchetul însărcinat cu anchetele pentru fapte de corupție săvârșite de cei mai înalți demnitari și funcționari, Direcția Națională Anticorupție (denumită în continuare „DNA”).

II. PUBLICAREA MESAJULUI RECLAMANTULUI

8. La 10 februarie 2016, pe când era deputat, reclamantul a publicat pe pagina sa publică de Facebook mesajul următor cu privire la convocarea lui L.I. la DNA:

„Nu cunosc, în mod evident motivele chemării de azi la DNA. Pot însă să spun că în aproape 4 ani de activitate ca Prim-ministru a fost o singură ocazie în care am primit direct informare de la instituțiile specializate ale statului despre o tentativă clară de corupție din partea unui ministru - L.I. (care a cerut avantaje personale de la un mare american în schimbul sprijinului pentru implementarea unui proiect important în România)! Atunci i-am spus imediat și lui C.A. despre situație și a înțeles - în câteva ore l-am înlocuit pe LI cu M.V. Probabil că cei care m-au informat pe mine au sesizat și DNA. Din păcate există și astfel de oameni.”

9. Ulterior publicării, mai multe posturi de televiziune și ziare relau afirmațiile incluse în acest mesaj.

III. PROCEDURA JUDICIARĂ

A. Procedura în primă instanță

10. La 14 septembrie 2016, L.I. a sesizat Judecătoria Sector 2 București cu o acțiune în răspundere civilă delictuală întemeiată pe art. 1349 și 1357 C. civ. (infra, pct. 26), pretinzând că afirmațiile reclamantului formulate împotriva sa erau mincinoase și calomnioase și că au adus atingere reputației și imaginii sale. În această privință, a menționat că afirmațiile calomnioase respective fuseseră reluate și dezvoltate în două emisiuni de televiziune difuzate de canalul România TV la 10 și la 11 februarie 2016. Acesta a adăugat că nu a fost niciodată membru al unei formațiuni politice și că, prin urmare, afirmațiile reclamantului nu puteau fi examinate în cadrul larg al declarațiilor și al dezbaterii politice. În plus, a susținut că reclamantul nu adusesese niciodată la cunoștința DNA, în timp ce era prim-ministru, acuzațiile foarte grave aduse împotriva sa. L.I. a subliniat că toată cariera sa era în domeniul finanțelor, unde reputația și imaginea sunt esențiale, și că afirmațiile reclamantului erau de natură să prejudicieze foarte grav reputația sa,

cauzându-i un prejudiciu evident. A solicitat 100 000 lei (RON) cu titlu de reparație, aproximativ 22 000 euro (EUR).

11. În fața judecătorei, reclamantul a susținut că afirmațiile sale aveau o bază factuală, și anume informații primite de la instituțiile specializate, și că aceste afirmații trebuiau plasate în context, adică întrebările publicului asupra motivelor care determinaseră DNA să-l convoace pe L.I., dar și despre exercitarea mandatului său ca prim-ministru cu patru ani în urmă, precum și al petentului, ministru delegat în guvernul său timp de câteva luni. Bazându-se pe jurisprudența Curții, acesta a subliniat că oamenii politici trebuiau să se supună unui control atent al faptelor și gesturilor lor și că era natural ca petentul, ministru delegat cu mediul de afaceri, să fie în centrul dezbaterilor din presa generalistă și din mediul politic. Oamenii politici trebuiau să fie vectori și susținători ai dezbaterilor politice, ținând seama de rolul foarte important pe care îl joacă în societate în această privință. Reclamantul a precizat că nu emisese în niciun caz judecăți de valoare sau opinii cu privire la partea vătămată, ci doar prezentase fapte care avuseseră loc cu patru ani în urmă; în plus, petentul nu a negat adevărul faptelor de care era acuzat de autoritățile statului.

12. Prin urmare, susține că afirmațiile sale se înscriau într-un discurs politic, protejat de Convenție și de jurisprudența Curții. Potrivit acestuia, natura subiectului abordat trebuia să determine în ce măsură afirmațiile în cauză contribuiau la dezbaterile publice, și nici stilul folosit și nici chiar gradul de precizie al afirmațiilor nu trebuiau să joace un rol decisiv în această privință.

13. În sfârșit, reclamantul a subliniat că nu a fost dovedită existența unei legături între afirmațiile considerate ilicite de petent și prejudiciul pretins suferit de acesta.

14. La 2 februarie 2017, judecătoria l-a audiat pe reprezentantul reclamantului; nu au fost prezenți nici petentul, nici reprezentantul său. Reprezentantul reclamantului a solicitat instanței să interogheze petentul, precum și martorii pentru a dovedi veridicitatea afirmațiilor sale. A rugat însă instanța să-i permită să-și prezinte lista cu eventuali martori după ce instanța ar fi interogat petentul.

15. Ședința de judecată a fost amânată pentru 30 martie 2017 pentru a le da părților posibilitatea de a depune concluzii scrise. Petentul a depus un memoriu separat, în care arăta, între altele, că aprecia ca inutilă audierea martorilor, deoarece faptele „nu se puteau dovedi” printr-un asemenea mijloc de probă.

16. La termenul din 30 martie 2017, numai pârâul s-a prezentat. Fără a se pronunța asupra cererii de a pune întrebări lui L.I. (supra, pct. 14), judecătoria a constatat că reclamantul nu avea anumiți martori de propus și l-a declarat decăzut din dreptul de a solicita audierea de martori. Instanța l-a audiat apoi pe avocatul acestuia expunând concluziile.

17. Pentru a permite părților să depună concluzii scrise, instanța a amânat pronunțarea hotărârii pentru 6 aprilie 2017.

18. La această dată, judecătoria a admis acțiunea lui L.I. Pentru aceasta, a hotărât că afirmațiile cuprinse în mesajul reclamantului aduseseră atingere demnității lui L.I., contravenind astfel art. 30 din Constituția română (infra, pct. 25) și dispozițiilor Convenției. Judecătoria a amintit jurisprudența Curții conform căreia orice ingerință în exercitarea libertății de exprimare trebuia să fie prevăzută de lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesară într-o societate democratică. S-a mai reținut:

„[...] instanța apreciază că pârâul nu s-a întemeiat în redactarea și publicarea pe Facebook pe o bază factuală de natură a conferi verosimilitate informațiilor de care dispunea, - afirmațiile sale fiind de natură să aducă grave atingeri imaginii publice și reputației reclamantului.

Cât privește buna credință a pârâului, instanța apreciază că pârâul ar fi urmărit ca scop prin declarația sa cunoscând absenta unei minime baze factuale și fără consultarea reclamantului, discreditarea acestuia, respectiv afectarea reputației acestuia.”

19. Prin urmare, judecătoria a concluzionat că, în speță, erau întrunite condițiile cerute de art. 1349 și 1357 C. civ. (infra, pct. 26) pentru a angaja răspunderea civilă a reclamantului și l-a obligat pe acesta din urmă la plata a 20 000 RON, adică aproximativ 4 400 EUR, pentru prejudiciul moral, sumă pe care a considerat-o „justificată, rezonabilă și proporțională”. A considerat, într-adevăr, că prejudiciul suferit de L.I. era

„[...] consecința firească și directă a aducerii atingerii demnității, onoarei și reputației sociale a reclamantului, acesta având o funcție publică la data presupuselor fapte săvârșite de acesta”.

B. Apelul reclamantului

20. Reclamantul a declarat apel în fața Tribunalului București, susținând că mesajul său nu a conținut nicio afirmație lipsită de temei, că nu a proferat nicio expresie insultătoare, nicio calomnie, nicio afirmație calomnioasă și că nu îl denigrase pe L.I. Dimpotrivă, acesta doar a arătat, în contextul dezbaterei politice, un eveniment concret care se desfășurase atunci când era prim-ministru, și anume informări primite de la instituțiile specializate ale statului asupra unei tentative de corupție săvârșite de L.I., atunci ministru, care avusese drept consecință remanierea guvernului, și, prin urmare, înlocuirea lui L.I. A subliniat și faptul că presa scrisă și unele canale de televiziune reluasera mesajul său, denaturându-l, și că fuseseră condamnate de instanțe din cauza acestei denaturări. A indicat tribunalului referințele dosarelor respective. În final, a reiterat argumentului său potrivit căruia nu exista, în speță, nici faptă ilicită, nici prejudiciu direct produs de fapta de care era acuzat.

21. Reclamantul s-a întemeiat pe art. 10 din Convenție și a susținut că, în context politic, libertatea de exprimare era mai extinsă în cazul criticilor la

adresa oamenilor politici, care trebuie să se aștepte la o expunere mai mare decât alte persoane la critici, mai cu seamă în cadrul unei dezbateri pe probleme de ordin general. A subliniat că, în această dezbatere, atât L.I., cât și el însuși erau oameni politici, că afirmațiile sale formulate cu privire la informări primite asupra tentativei de corupție a lui L.I. urmăreau să răspundă întrebărilor publicului despre motivele convocării lui L.I. la DNA, privind activitatea unui fost ministru și înalt reprezentant al statului, și, prin urmare, un aspect de interes public, și că aceste afirmații aveau o bază factuală. De asemenea, se abținuse să-și exprime opinia asupra convocării lui L.I. la DNA sau asupra faptelor de care fusese acuzat cu patru ani în urmă de instituțiile statului care îl informaseră. Cu privire la L.I., în calitatea sa de om politic, acesta trebuia să se aștepte ca acțiunile sale să fie în centrul dezbaterii publice; nu se putea deroba cerând despăgubiri în fața instanței.

22. Dezbaterele au avut loc la 6 octombrie 2017, în lipsa părții petente. Subliniind că petentul nu a fost audiat de judecătorie, reclamantul a cerut ca acesta să fie audiat. Tribunalul, considerând inutilă cererea, a respins-o. Pronunțarea a fost amânată pentru a permite părților să depună concluzii scrise.

23. La 12 octombrie 2017, tribunalul a admis parțial apelul și a pronunțat o hotărâre ale cărei pasaje relevante au următorul cuprins:

„[...] este necesar a se avea în vedere notorietatea persoanei, dacă este vorba de persoane care acționează într-un context public, CEDO arătând că în vreme ce o persoană de drept privat necunoscută publicului poate pretinde o protecție deosebită a dreptului său la viață privată, acest lucru nu este valabil și pentru persoanele publice (cauza von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2), cererile nr. 40660/08 și 60641/08).

În acest context, în speță, tribunalul constată că este vorba despre persoane publice, oameni politici, cunoscute opiniei publice prin prisma funcțiilor pe care le ocupau/ocupă.

Cu privire la veridicitatea afirmațiilor pârâtului, tribunalul reține că acestea nu se circumscriu unor critici punctuale, prin prezentarea unor date concrete, ci au un caracter general, tinzând să acrediteze ideea că reclamantul a săvârșit unele fapte penale.

În evaluarea proporționalității unei ingerințe în exercitarea libertății de exprimare trebuie să se distingă cu grija între fapte și judecați de valoare, în funcție de această evaluare depinzând și întinderea marjei criticii asupra discursului atunci când acesta vine în conflict cu dreptul la onoare sau reputație al altuia, precum în cazul de față.

[...]

Față de modul în care au fost formulate, nu se poate reține că afirmațiile pârâtului au constituit judecați de valoare prin raportare la activitatea reclamantului, ca opinii personale ale acestuia și care nu trebuie dovedite, jurisprudența CEDO permițând chiar și unele exagerări, ci acestea intră în sfera noțiunilor factuale care trebuie probate.

Curtea a acceptat că «necesitatea unei legături între o judecată de valoare și faptele ce stau la bază poate să varieze de la caz la caz în funcție de circumstanțele specifice» (*Feldek împotriva Slovaciei*). Necesitatea de a dovedi faptele ce stau la baza judecății de valoare este mai puțin stringentă atunci când aceste fapte sunt deja cunoscute de

HOTĂRÂREA PONTA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

public (*Feldek împotriva Slovaciei; Standard Verlags GMBH și Krawagna-Pfeifer împotriva Austriei*).

Având în vedere aspectele arătate mai sus, situația de fapt reținută, având în vedere că aceste au fost făcute în spațiu public - Facebook -, fiind preluate ulterior de presă, precum și dispozițiile legale invocate și jurisprudența CEDO în materia libertății de exprimare și protejarea unor alte drepturi proteguite în egală măsură de CEDO, tribunalul constată că s-a rupt echilibrul în protejarea celor doua drepturi, în speță, s-a făcut dovada îndeplinirii condițiilor răspunderii civile delictuale invocate de reclamant, fiind încălcate dispozițiile art. 8 din CEDO, care ocrotește dreptul la respectarea vieții private, care include și dreptul la reputație.

[...] în cauză fiind dovedite condițiile necesare pentru a opera această răspundere, respectiv fapta ilicită a pârâtului privind afirmațiile neadevărate, prin care s-a produs un prejudiciu reclamantului, fiind depășite limitele libertății de exprimare și fiind încălcate normele constituționale.

[...]

Referitor la cuantumul prejudiciului, dauna morală a fost denumită ca «orice atingere adusă uneia dintre prerogativele care constituie atributul personalității umane» sau «prejudiciul care rezultă dintr-o atingere adusă intereselor personale și care se manifestă prin suferința fizică sau morală pe care o resimte victima». [...]

La stabilirea cuantumului daunelor morale [...] se au în vedere consecințele negative, suferite pe plan fizic și psihic; importanța valorilor morale lezate; măsura în care au fost vătămăte aceste valori, și intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămării de către reclamant.

În această situație, stabilirea cuantumului despăgubirii acordate reclamantului pentru repararea daunelor morale, în lipsa unor criterii obiective, se face, cu respectarea principiului de proporționalității daunei cu despăgubirea acordată.

Atât instanțele naționale, cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, atunci când acordă despăgubiri morale, nu operează cu criterii de evaluare prestabilite, ci judecă în echitate, adică procedează la o apreciere subiectivă a circumstanțelor particulare ale cauzei.

[...]

Or, judecând în echitate, în speță, față de circumstanțele săvârșirii faptei, se constată că 10.000 lei cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral suferit este suficientă pentru a oferi o reparație pentru atingerea adusă onoarei, sănătății și reputației sale [...].

Față de aceste considerente, tribunalul apreciază că singurul motiv întemeiat din apelul formulat de pârât este acela privind cuantumul daunelor la care a fost obligat pârâtul.

În consecință, tribunalul va admite apelul, va schimba în parte sentința civilă apelată în sensul că stabilește cuantumul daunelor morale la suma de 10.000 lei [...].”

24. Hotărârea a fost notificată reclamantului prin poștă la 30 august 2018. Acesta a primit-o a doua zi, adică la 31 august 2018.

CADRUL JURIDIC INTERN RELEVANT

A. Constituția

25. Dispozițiile relevante din Constituția României prevăd următoarele:

Art. 30 Libertatea de exprimare

„(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel [...] sunt inviolabile.

[...]

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

[...]

(8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictelor de presă se stabilesc prin lege.”

Art. 31 Dreptul la informație

„(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngăduit.

[...]”

B. Codul civil

26. Dispozițiile pertinente ale Codului Civil prevedeau următoarele la vremea faptelor:

Art. 1349 Răspunderea delictuală

„(1) Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane.

(2) Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral.

(3) În cazurile anume prevăzute de lege, o persoană este obligată să repare prejudiciul cauzat de fapta altuia [...].”

Art. 1357 Răspunderea pentru fapta proprie

„(1) Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare.

(2) Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai ușoară culpă.”

C. Codul de procedură civilă

27. Art. 427 C. proc. civ. prevede că hotărârea pronunțată de către instanță se va comunica din oficiu părților, de îndată ce a fost redactată și semnată.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 10 DIN CONVENȚIE

28. Reclamantul susține că această condamnare reprezintă o ingerință în dreptul său la libertatea de exprimare, care în opinia lui nu era necesară într-o societate democratică. Consideră că s-a încălcat art. 10 din Convenție, ale cărei părți relevante sunt redactate astfel:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. [...]

2. Exercițarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Cu privire la admisibilitate

29. Guvernul invocă tardivitatea cererii. În special, susține că hotărârea internă definitivă datează din 12 octombrie 2017 (supra, pct. 23) și că data menționată în formularul de cerere este cea din 11 septembrie 2018, adică la aproape un an de la data la care hotărârea internă definitivă a fost pronunțată în ședință publică, la care reclamantul era reprezentat. Prin urmare, deși conținutul precis al acestei hotărâri nu a fost adus la cunoștința reclamantului decât mult mai târziu, acesta avea cunoștința din 12 octombrie 2017 de decizia pronunțată în apel și, conform Guvernului, termenul de șase luni a început să curgă, prin urmare, de la această ultimă dată.

30. Reclamantul contestă această teză și subliniază că hotărârea din 12 octombrie 2017 i-a fost notificată la 30 august 2018 și că a luat cunoștință de aceasta la 31 august 2018 (supra, pct. 24). Susține că, prin urmare, începând de la această din urmă dată începe să curgă termenul de șase luni prevăzut în art. 35 din Convenție.

31. Curtea amintește că termenul de șase luni prevăzut în art. 35 § 1 din Convenție începe să curgă (*dies a quo*) în ziua următoare notificării hotărârii

interne definitive, în cazul în care o astfel de notificare există în dreptul intern [a se vedea, printre multe altele, *Sabri Güneş împotriva Turciei* (MC), nr. 27396/06, pct. 60, 29 iunie 2012].

32. În speță, Curtea observă că hotărârea internă definitivă este hotărârea Tribunalului București, notificată reclamantului la 30 august 2018 în temeiul art. 427 C. proc. civ. (supra, pct. 24 și 27). A concluzionat, prin urmare, că cererea redactată la 11 septembrie și expediată la 14 septembrie 2018 a fost introdusă în termenul de șase luni ce începe să curgă de la hotărârea internă definitivă.

33. Prin urmare, Curtea respinge excepția de tardivitate ridicată de Guvern.

34. Constatând că prezenta cerere nu este în mod vădit nefondată și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate în sensul art. 35 din Convenție, Curtea o declară admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Reclamantul

35. Reclamantul a menționat că publicarea mesajului său pe contul său de Facebook cuprindea afirmații cu privire la un eveniment care se desfășurase atunci când era prim-ministru, că petentul era, de asemenea, un om politic, ministru la momentul la care avusese loc evenimentul în discuție, și că astfel acesta se putea aștepta ca faptele și gesturile sale să fie supuse unui examen atent. Mesajul în cauză se referea la o problemă de interes general dintr-un domeniu sensibil al vieții publice și politice, și anume corupția în România. Reclamantul se referă, de asemenea, la jurisprudența Curții, conform căreia protecția reputației profesionale nu primează în mod necesar asupra interesului de a prezerva libertatea de a oferi informații privind aspecte de interes public legitim (*Bergens Tidende și alții împotriva Norvegiei*, nr. 26132/95, pct. 60, CEDO 2000-IV). De asemenea, acesta subliniază necesitatea ca instanțele interne să furnizeze motive suficient de convingătoare care să le justifice deciziile (*Marônek împotriva Slovaciei*, nr. 32686/96, pct. 58-60, CEDO 2001-III).

b) Guvernul

36. Guvernul consideră că respectiva condamnare a reclamantului era prevăzută de lege, și anume de art. 1349 și 1357 C. civ., care reglementează răspunderea civilă delictuală (supra, pct. 26), că aceasta urmărea scopul legitim de a proteja reputația și drepturile altora și era „necesară într-o societate democratică”. Subliniază că ingerința viza protejarea reputației lui L.I. și că instanțele interne au procedat la un exercițiu de evaluare, pe de o parte, a dreptului reclamantului la libertatea de exprimare și de informație și,

pe de altă parte, a dreptului lui L.I. de a-și păstra reputația intactă. Deși aveau conștiința faptului că L.I. era un om politic și că, prin urmare, limitele criticii erau mai ample, instanțele au hotărât că afirmațiile reclamantului, care nu erau judecați de valoare, nu aveau nicio bază factuală. Prin urmare, au concluzionat că reclamantul depășise limitele criticii admisibile și că erau întrunite în speță condițiile necesare pentru angajarea răspunderii civile delictuale.

37. Guvernul consideră că respectiva condamnare a reclamantului era proporțională cu scopul urmărit, întrucât concluzia instanțelor se baza pe motive relevante și suficiente, astfel cum cere jurisprudența Curții, mai cu seamă hotărârile: *Sunday Times împotriva Regatului Unit* (nr. 1) (26 aprilie 1979, pct. 62, seria A nr. 30); *Barfod împotriva Danemarcei* (22 februarie 1989, pct. 28, seria A nr. 14); *Janowski împotriva Poloniei* (MC) (nr. 25716/94, CEDO 1999-I), și *Petrina împotriva României* (nr. 78060/01, 14 octombrie 2008). În orice caz, faptul de a pune direct la îndoială persoane determinate implică obligația de a furniza un temei faptic suficient, iar instanțele au concluzionat că reclamantul a făcut afirmațiile în cauză fără necesitate și fără temei.

38. Guvernul subliniază că art. 10 din Convenție nu garantează libertatea de exprimare fără nicio restricție, chiar și în chestiuni de interes general, și că, prezentând informații despre aceste aspecte, persoanele în cauză trebuie să acționeze cu bună-credință pentru a furniza informații precise și credibile (*Barata Monteiro da Costa Nogueira și Patrício Pereira împotriva Portugaliei*, nr. 4035/08, 11 ianuarie 2011). Or, în speță, susținerile reclamantului, prezentate în plus într-un moment în care nu mai exercita funcția de prim-ministru, nu se înscriau într-o dezbatere de interes general pentru societate. În plus, reclamantul nu a indicat care erau „instituțiile specializate” de la care ar fi primit informațiile respective, nici sub ce formă le-ar fi primit; pe scurt, nu a prezentat niciun element de probă în această privință.

39. În cele din urmă, sancțiunea aplicată nu era disproporționată. Tribunalul București a efectuat o analiză motivată, care a ținut seama de poziția socială a lui L.I. și de calitatea reclamantului. Deși suma de 10 000 RON nu este derizorie, nu este excesiv de ridicată, în ceea ce-l privește pe reclamant, care niciodată nu a pretins a fi în imposibilitatea de a plăti o astfel de sumă. În cele din urmă, această sumă nu putea avea în niciun caz un efect descurajator pentru libertatea sa de exprimare.

2. Motivarea Curții

40. Curtea observă că părțile nu au contestat faptul că respectiva condamnare a reclamantului a constituit o ingerință în dreptul acestuia la libertatea de exprimare, astfel cum este garantat de art. 10 § 1 din Convenție.

41. O asemenea ingerință încalcă art. 10 dacă nu este „prevăzută de lege”, îndreptată către un scop legitim în privința celui de-al doilea paragraf din

această dispoziție și „necesară într-o societate democratică” pentru a-l atinge [a se vedea, între altele, *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei* (nr. 2) (MC), nr. 14305/17, pct. 248, 22 decembrie 2020; *Karastelev și alții împotriva Rusiei*, nr. 16435/10, pct. 77, 6 octombrie 2020; *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), nr. 931/13, pct. 141, 27 iunie 2017].

42. Curtea consideră că ingerința era prevăzută de lege – art. 1349 și 1357 C. civ. (supra, pct. 26) – și viza unul din scopurile legitime enunțate de art. 10 § 2, și anume „protecția reputației” și a „drepturilor altora”.

43. Rămâne de stabilit dacă o astfel de ingerință era „necesară într-o societate democratică”.

a) Principii generale

44. Principiile generale care permit să se aprecieze necesitatea unei ingerințe date în exercitarea libertății de exprimare, reafirmate de Curte în repetate rânduri începând cu hotărârea *Handyside împotriva Regatului Unit* (7 decembrie 1976, pct. 48-50, seria A nr. 24), au fost reamintite în hotărârea *Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* [(MC), nr. 48876/08, pct. 100, CEDO 2013] și în hotărârea *Bédat împotriva Elveției* [(MC), nr. 56925/08, pct. 48, 29 martie 2016].

45. De asemenea, Curtea reamintește că art. 10 § 2 din Convenție nu lasă loc pentru restrângeri privind libertatea de exprimare în domeniul discursului politic sau al problemelor de interes general. În consecință, un nivel ridicat de protecție a libertății de exprimare, care este asociat cu o marjă de apreciere a autorităților în mod deosebit restrânsă, va fi, în mod normal, acordat în cazul în care afirmațiile au legătură cu un subiect de interes general [*Roland Dumas împotriva Franței*, nr. 34875/07, pct. 43, 15 iulie 2010, și *Baka împotriva Ungariei* (MC), nr. 20261/12, pct. 159, 23 iunie 2016].

46. Principiile generale aplicabile în cauzele în care dreptul la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 din Convenție, trebuie să fie pus în balanță cu dreptul la respectarea vieții private, prevăzut la art. 8 din Convenție, au fost expuse de Curte în hotărârile *Von Hannover împotriva Germaniei* (nr. 2) [(MC), nr. 40660/08 și 60641/08, pct. 108-113, CEDO 2012], *Axel Springer AG împotriva Germaniei* [(MC), nr. 39954/08, pct. 89-95, 7 februarie 2012], și *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy*, citată anterior, pct. 162-165.

47. Astfel, Curtea a stabilit un anumit număr de criterii, în contextul punerii în balanță a drepturilor în cauză, printre care se numără în special contribuția la o dezbatere de interes general, notorietatea și comportamentul anterior ale persoanei în cauză, conținutul, forma și repercusiunile publicării. În cele din urmă, natura și gravitatea sancțiunilor aplicate sunt, de asemenea, elemente de luat în considerare, Curtea subliniind că o atingere adusă libertății de exprimare poate avea un efect descurajator asupra exercitării acestei libertăți. Caracterul relativ moderat al amenzilor sau al despăgubirilor nu

poate face să dispară riscul efectului disuasiv asupra exercitării libertății de exprimare (*Mor împotriva Franței*, nr. 28198/09, pct. 61, 15 decembrie 2011).

48. De asemenea, aceasta a precizat că, în acest tip de cauze, dacă punerea în balanță de către autoritățile naționale a fost realizată cu respectarea criteriilor sus-menționate, trebuie să existe motive serioase pentru ca opinia Curții să se substituie celei emise de instanțele interne (*Von Hannover*, citată anterior, pct. 107, și *Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 88).

49. Acestea fiind spuse, Curtea poate alege să efectueze propria punere în balanță a drepturilor garantate de art. 8 și 10 din Convenție dacă autoritățile naționale nu au îndeplinit sarcina în conformitate cu criteriile formulate în jurisprudența sa, dacă nu au evaluat corect importanța și sfera drepturilor aplicabile sau atunci când Curtea constată motive serioase să o facă [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), nr. 27510/08, pct. 274-279, CEDO 2015 (extrase)].

50. În plus, Curtea reamintește distincția care se face între declarațiile de fapt și judecățile de valoare. Materialitatea declarațiilor de fapt poate fi probată; în schimb, judecățile de valoare nu sunt susceptibile de o demonstrație a exactității lor, obligația de a face dovada este prin urmare imposibil de îndeplinit și aduce atingere libertății de exprimare a opiniilor, element fundamental al dreptului garantat de art. 10. Totuși, în cazul judecății de valoare, proporționalitatea ingerinței depinde de existența unui „temei faptic” suficient pe care se bazează afirmațiile litigioase: în caz contrar, această judecată de valoare s-ar putea dovedi excesivă. Pentru a deosebi o imputare de fapt a unei judecăți de valoare, trebuie să se țină cont de circumstanțele speței și de tonul general al susținerilor, afirmațiile privind aspecte de interes public putând constitui judecăți de valoare mai degrabă decât declarații de fapt [*Morice împotriva Franței* (MC), nr. 29369/10, pct. 126, CEDO 2015, și cauzele citate].

51. Curtea a precizat și că trebuie, între altele, atunci când analizează ingerința în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare, să stabilească dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica erau „relevante și suficiente”. Prin urmare, Curtea trebuie să se convingă de faptul că autoritățile naționale au aplicat norme conforme principiilor consacrate la art. 10, bazându-se, în plus, pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante (*Perinçek*, citată anterior, pct. 196).

b) Aplicarea acestor principii în speță

52. Curtea va analiza astfel aspectul central cu miză în prezenta cauză, adică dacă ingerința în litigiu era proporțională scopului legitim urmărit și dacă motivele invocate de instanțele interne pentru a o justifica sunt relevante și suficiente (a se vedea, de exemplu, *Kapsis și Danikas împotriva Greciei*, nr. 52137/12, pct. 36, 19 ianuarie 2017).

53. Cu privire la natura afirmațiilor în litigiu, reiese din fapte că reclamantul, fost prim-ministru și deputat, a fost condamnat pentru că

publicase pe pagina sa publică de Facebook un mesaj care arăta motivele pentru care, în 2012, îl înlocuise pe L.I., la acea dată ministru delegat în guvernul său. Tribunalul a considerat că afirmațiile reclamantului „nu sunt circumscrise unei situații punctuale“, ci au un „caracter general“ și țin de categoria declarațiilor de fapt, a căror veridicitate trebuie stabilită. În continuare, a concluzionat că aceste afirmații erau lipsite de o bază factuală convingătoare (supra, pct. 23).

54. Curtea apreciază că respectiva concluzie a instanțelor naționale cu privire la natura afirmațiilor vizate era lipsită de argumente satisfăcătoare (a se vedea, de exemplu și *mutatis mutandis*, *Ergüdoğan împotriva Turciei*, nr. 48979/10, pct. 32, 17 aprilie 2018). Ea nu consideră, totuși, necesar să-și exercite controlul european asupra acestei concluzii, întrucât consideră, pentru motivele de mai jos, că în orice caz aceste instanțe nu au aplicat criteriile stabilite de jurisprudența sa, pentru a pune în balanță interesele cu miză în speță.

55. În această privință, Curtea observă că afirmațiile care determinaseră condamnarea reclamantului fuseseră formulate în contextul convocării lui L.I. la parchetul anticorupție – Direcția Națională Anticorupție –, și că îl vizau pe L.I. exclusiv pentru acțiuni din perioada în care era ministru în guvernul condus de reclamant.

56. Curtea nu subscrie la teza Guvernului conform căreia susținerile reclamantului nu se înscriau într-o dezbatere de interes general pentru societate, având în vedere, între altele, că nu mai era prim-ministru la acel moment (supra, pct. 38). De fapt, menționează că reclamantul era un om politic activ care se exprimase în această calitate pe pagina sa de Facebook. Afirmațiile incriminate reaminteau fapte produse în urmă cu câțiva ani privindu-l pe L.I., nu pentru sa viața sa privată sau profesională în calitate de specialist în finanțe, ci în calitate de fost ministru.

57. Prin urmare, Curtea consideră că persoanele implicate în prezenta cauză, foști miniștri, își desfășurau activitatea în context public și că mesajul incriminat putea fi citit ca o contribuție la dezbateră de interes general cu referire la corupția clasei politice (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Nadtoka împotriva Rusiei*, nr. 38010/05, pct. 43, 31 mai 2016). Marja de apreciere de care dispuneau autoritățile pentru a evalua „necesitatea“ sancțiunii pronunțate în speță era, prin urmare, în mod deosebit restrânsă (a se vedea jurisprudența citată supra, pct. 45).

58. Curtea constată apoi că din hotărârile instanțelor interne reiese că acestea nu au transpus afirmațiile incriminate în contextul general al cauzei pentru a evalua intenția reclamantului. Citând jurisprudența Curții, instanțele interne s-au limitat să cerceteze dacă erau întrunite elementele constitutive ale răspunderii delictuale în speță, fără a ține seama de dreptul reclamantului la libertatea de exprimare în contextul mai extins al unei debateri între doi oameni politici care urmărea o problemă de interes general, pe care

reclamantul o invocase totuși în mod expres ca mijloc de probă (supra, pct. 12 și 21-20).

59. Judecătoria a ajuns la concluzia că reclamantul „ar fi urmărit” discreditarea petentului numai pe baza, în esență, a argumentului lipsei de probe pentru afirmațiile făcute (supra, pct. 14), în vreme ce tribunalul a considerat că fapta ilicită generatoare de răspundere era afirmarea celor scrise fără o bază factuală (supra, pct. 23).

60. Cu siguranță, afirmațiile în litigiu pot fi considerate ca fiind polemice, chiar provocatoare, și, în lipsa oricărui temei, s-ar putea dovedi excesive. Totuși, din perspectiva Curții, aceste afirmații nu erau complet lipsite de temei, în măsura în care reclamantul s-a referit la un moment anume din mandatul său de prim-ministru și la informații foarte precise, a indicat sursa acestor informații, „instituții specializate ale statului”, și a adăugat detalii legate de contextul cauzei, precum faptul că semnalase problema președintelui în exercițiu în acel moment și că obținuse acordul acestuia din urmă pentru a-l demite pe L.I. din funcție și a-l înlocui, având în vedere criticile aduse.

61. Curtea nu poate reține argumentul Guvernului potrivit căruia reclamantul ar fi trebuit să precizeze în instanță care erau „instituțiile specializate” la care făcea referire în mesajul său și în ce formă ar fi primit informațiile respective (supra, pct. 38). În această privință, constată că instanțele interne au privat reclamantul de ocazia de a propune și de a solicita audierea martorilor pentru a-și justifica buna credință, deoarece au refuzat să-l audieze pe L.I., în ciuda cererilor repetate ale reclamantului (supra, pct. 14-16 și 22).

62. Or, Curtea consideră că, cerând reclamantului să dovedească adevărul afirmațiilor sale și neacordându-i o posibilitate efectivă să prezinte elemente în favoarea apărării sale, instanțele din România au depășit marja de apreciere de care dispuneau [a se vedea, între altele și *mutatis mutandis*, *Jerusalem împotriva Austriei*, nr. 26958/95, pct. 45-46, CEDO 2001-II; *Flux împotriva Moldovei* (nr. 2), nr. 31001/03, pct. 44, 3 iulie 2007; *Ibragim Ibragimov și alții împotriva Rusiei*, nr. 1413/08 și 28621/11, pct. 108 *in fine*, 28 august 2018].

63. În lumina celor de mai sus, Curtea constată că instanțele nu au pus în balanță dreptul lui L.I. la respectarea reputației și dreptul reclamantului la libertatea de exprimare, iar această lipsă a evaluării este în sine o problemă în temeiul art. 10 din Convenție.

64. Prin urmare, instanțele interne nu au stabilit în mod convingător existența unei nevoi sociale imperioase de a așeza protecția drepturilor persoanei lui L.I., personaj public, mai presus de dreptul reclamantului la libertatea de exprimare și de interesul general în a apăra o astfel de libertate atunci când sunt în joc aspecte de interes general. Ingerința în exercitarea de către reclamant a dreptului său la libertatea de exprimare nu era, prin urmare, „necesară într-o societate democratică” (a se vedea, *mutatis mutandis*,

Skudayeva împotriva Rusiei, nr. 24014/07, pct. 36-40, 5 martie 2019 și *Tőkés împotriva României*, nr. 15976/16 și 50461/17, pct. 85-99, 27 aprilie 2021).

65. Prin urmare, a fost încălcat art. 10 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

66. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

67. Reclamantul solicită 2 200 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material, corespunzând sumei de 10 000 lei românești (RON) pe care a fost condamnat să o plătească lui L.I. pentru repararea prejudiciului suferit de acesta. Acesta solicită, de asemenea, 7 500 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

68. Guvernul invită Curtea să respingă cererea reclamantului cu titlu de prejudiciu material, considerând că instanțele naționale nu și-au nesocotit obligația de a-i garanta reclamantului dreptul la libertatea de exprimare.

69. În ceea ce privește prejudiciul moral, Guvernul apreciază ca excesivă suma solicitată și susține că o eventuală constatare a încălcării ar reprezenta, în sine, o reparație suficientă. În subsidiar, solicită Curții să acorde reclamantului o sumă apropiată de sumele acordate în alte cauze similare.

70. Curtea consideră că trebuie să acorde reclamantului întreaga sumă cerută pentru prejudiciul material, și anume 2 200 EUR [a se vedea, de exemplu și *mutatis mutandis*, *Oberschlick împotriva Austriei* (nr. 2), 1 iulie 1997, pct. 39, *Culegere* 1997-IV]. În plus, consideră că respectiva constatare a încălcării în prezenta hotărâre constituie o reparație echitabilă pentru orice prejudiciu moral pe care reclamantul l-a putut suferi.

B. Cheltuieli de judecată

71. Reclamantul solicită 2 500 EUR pentru cheltuielile de judecată „efectuate în prezenta cauză”.

72. Guvernul se opune acestei cereri precizând că reclamantul nu a prezentat nicio dovadă de plată sau alt document în susținerea pretinselor cheltuieli.

73. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, ținând seama de documentele de care dispune și de criteriile menționate, Curtea respinge cererea privind cheltuielile de judecată întrucât reclamantul nu a oferit documente justificative în această privință.

C. Dobânzi moratorii

74. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *declară* cererea admisibilă;
2. *hotărăște* că a fost încălcat art. 10 din Convenție;
3. *hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, 2 200 EUR (două mii două sute euro), la care se adăugă orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul material;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *hotărăște* că respectiva constatare a unei încălcări constituie în sine o reparație echitabilă suficientă pentru prejudiciul moral suferit de reclamant;
5. *respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 14 iunie 2022 în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulament.

Ilse Freiwirth
Grefier adjunct

Yonko Grozev
Președinte

HOTĂRÂREA PONTA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

La prezenta hotărâre este anexată, în conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din Regulament, opinia separată a domnilor judecători Grozev și Harutyunyan.

YGR
IF

OPINIA CONCORDANTĂ A JUDECĂTORILOR GROZEV ȘI HARUTYUNYAN

Împărtășim constatarea că există o încălcare a art. 10 din Convenție în cauza de față. Am fi preferat, totuși, ca această constatare să se întemeieze pe un motiv mai restrâns. Divergența noastră de opinii putând foarte bine avea relevanță din perspectiva instanțelor naționale în propria lor analiză, ținem să o exprimăm.

Majoritatea abordează pe bună dreptate plângerea din perspectiva punerii în balanță a art. 8 și a art. 10 din Convenție (a se vedea pct. 44-51 din hotărâre pentru principiile relevante). Își întemeiază constatarea încălcării art. 10 pe motivul următor: „Instanțele nu au pus în balanță dreptul lui L.I. la respectarea reputației și dreptul reclamantului la libertatea de exprimare”. Continuă afirmând că mai multe elemente permit a explica de ce instanțele naționale nu au cântărit corespunzător drepturile aflate în conflict într-un mod compatibil cu Convenția, și anume: „instanțele interne nu au stabilit în mod convingător existența unei nevoi sociale imperioase de a așeza protecția drepturilor persoanei lui L.I., personaj public, mai presus de dreptul reclamantului la libertatea de exprimare și de interesul general în a apăra o astfel de libertate atunci când sunt în joc aspecte de interes general”. În plus, se reproșează instanțelor interne că au impus reclamantului „să dovedească adevărul afirmațiilor sale [și] neacordându-i o posibilitate efectivă să prezinte elemente în favoarea apărării sale” și, în special, că l-au „privat [...] de ocazia de a propune și de a solicita audierea martorilor pentru a-și justifica buna credință, deoarece au refuzat să-l audieze pe L.I., în ciuda cererilor repetate ale reclamantului”.

Considerăm că această critică adusă instanțelor interne nu este în întregime justificată și că este important să fie nuanțată. Pornim de la faptul că instanțele naționale se aflau într-o situație destul de neobișnuită, dat fiind că erau sesizate cu soluționarea unei plângeri pentru calomnie fără o minimă probă prezentată de cele două părți. În acest caz atât de neobișnuit, au încercat să cântărească drepturile cu miză în speță în măsura posibilului. Instanța de apel (tribunalul) și-a axat analiza în mod special pe punerea în balanță a drepturilor de la art. 8 față de cele de la art. 10 și a ținut seama de caracterul public al problemelor și de faptul că petentul era o personalitate publică (pct. 24 din hotărâre).

Este, de asemenea, dificil, în opinia noastră, să fie criticate instanțele naționale de faptul că nu l-au interogat pe petentul L.I. în calitate de martor. Cel puțin la prima vedere, L.I. nu părea a avea cunoștință de vreunul dintre evenimentele descrise în mesajul de pe Facebook. De aceea, părea justificată afirmația că nu ar fi fost de mare ajutor ca martor. Nu suntem convinși nici că reclamantul ar fi fost privat de posibilitatea de a prezenta elemente de probă în sprijinul afirmațiilor sale întrucât nimic nu arată că a încercat să o facă în

cadrul procedurii interne și că această posibilitate i-a fost refuzată. În sfârșit, hotărârile citate la pct. 62 din hotărâre [*Jerusalem împotriva Austriei*, nr. 26958/95, pct. 45-46, CEDO 2001 II, *Flux împotriva Moldovei (nr. 2)*, nr. 31001/03, pct. 44, 3 iulie 2007, și *Ibragim Ibragimov și alții împotriva Rusiei*, nr. 1413/08 și 28621/11, pct. 108 *in fine*, 28 august 2018] nu par pertinente, fiind vorba în aceste cauze de instanțe interne care nu au ținut seama în mod corespunzător de elemente de probă prezentate, în vreme ce în speță nu a fost depus niciun element de acest fel.

Acolo unde ne alăturăm majorității, fapt pentru care am votat pentru constatarea încălcării art. 10, este atunci când aceasta hotărăște că posibilitățile oferite reclamantului pentru a-i asigura o apărare efectivă au fost clar limitate, din cauza unui cumul de elemente. Cu excepția ultimei fraze din mesajul de pe Facebook publicat de reclamant, afirmațiile în litigiu în speță sunt de natură complet factuală. În mesaj erau formulate diverse afirmații factuale, și anume că serviciile de informații ar fi prezentat cu privire la L.I. un raport în care se indica faptul că acesta era implicat într-o tentativă de corupție, că în acest raport s-ar fi precizat că L.I. a solicitat avantaje personale de la un mare investitor în schimbul sprijinului său pentru proiectul acestui investitor, că reclamantul îl informase pe președintele Senatului cu privire la raport și la concluziile acestuia, că președintele Senatului ar fi acceptat ca L.I. să fie demis din funcția sa ministerială, că L.I. ar fi fost eliberat din funcție de reclamant după câteva ore și, în sfârșit, că acest raport s-ar fi aflat după toate aparențele la originea urmăririi penale împotriva lui L.I.

Motivul pentru care reclamantului i-a fost foarte dificil să se apere în mod corespunzător este că petentul, L.I., nu a indicat niciodată care anume dintre aceste fapte și evenimente le contesta. Iar instanțele naționale nu au cerut petentului să-și clarifice poziția și să precizeze elementele de fapt pe care le contesta, ceea ce ar fi permis o prezentare mai ținută și eficientă a probelor pertinente. În schimb, au permis o contestare foarte generală, fără precizare. Astfel de precizări dobândeau o importanță deosebită în speță deoarece pentru fiecare dintre diferitele alegații de fapt ar fi trebuit prezentat un anume mijloc de probă pentru a le susține și a demonstra că fuseseră făcute cu bună-credință. În plus, raportul serviciilor de informații era foarte probabil confidențial și anumite fapte pretinse în mesajul Facebook au putut avea în mod clar o incidență asupra drepturilor reclamantului pentru echitatea procesului penal împotriva sa, complicând și mai mult atât stabilirea acestor fapte, cât și eventuala depunere de dovezi în sprijin. Ținând seama de toate aceste elemente, faptul că instanțele naționale nu au cerut petentului să precizeze alegația (alegațiile) de fapt formulată(e) în mesajul Facebook a cărei (căror) veridicitate o contesta a fost în mod clar un obstacol pentru capacitatea reclamantului de a-și asigura apărarea și a făcut imposibilă punerea corespunzătoare în balanță a drepturilor cu miză în speță, implicând o încălcare a drepturilor acestuia din urmă în temeiul art. 10.